

Mahdollisen elinluovuttajan tunnistaminen LT Juha Grönlund

Elinsiirto on tietyissä tautitiloissa ainoa parantava hoitokeino. Tilanteesta riippuen siirtoelimen saaminen voi olla potilaalle hengenpelastava tai elämän laatua kohottava tekijä esimerkiksi dialyysihoidoista eroon pääsy. Vaikka elinsiirtotoiminta vaatiikin varsin raskaan organisaation, sen on todettu olevan varsin kustannustehokasta. Pula siirrettävistä elimistä kuitenkin rajoittaa elinsiirtojen määrää.

Munuaissiirto voidaan tehdä myös elävältä omaisluovuttajalta. Muissa tilanteissa elinluovutus voi tulla kyseeseen vain aivokuolleeksi todetulta henkilöltä. Vakavasta aivovaurioista esim. traumaattinen aivovamma, aivoverenvuoto, aivoinfarkti, hypoksisiskeeminen tai anoksinen aivovaurio kärsivä potilas voi olla mahdollinen elinluovuttaja. Jos potilaalla todetaan lähestyvään aivokuoleman merkkejä (syvä tajuttomuus, reagoimattomuus imuille tai intubaatioputken liikuttelulle, laajat valojäykät pupillat) tulee arvioida potilaan soveltuvuus elinluovuttajaksi. Toivottomassakaan tilanteessa tällaisen potilaan hoidosta ei tule luopua, tai hoitoa rajoittaa, ennen kuin mahdollisuudet elinluovutukseen on pohdittu.

Elinluovutukselle ei ole ikärajaa. Vaikeakaan perussairauskaan ei automaattisesti ole este elinluovutukselle. Riittää, että siirrettävä elin on terve. Mahdollisesta luovuttajasta kannattaa ottaa jo varhaisessa vaiheessa yhteyttä elinsiirtotoimistoon. Vasta-aiheita luovutukselle ovat vain : muu kuin keskushermoston maligniteetti, HIV, hepatiitti B tai C. Muissa tilanteissa elinsiirtotoimisto ratkaisee luovuttajan soveltuvuuden tapauskohtaisesti.

Kun aivokuolema on todettu ja päätös elinten irrotuksesta on tehty, siirtyy hoidon painopiste irrotettavien elinten elinkelpoisuuden turvaamiseen. Ensisijainen tavoite on luovutettavien elinten riittävän hapentarjonnan ja kudospesfuusion turvaaminen. Ennen irrotusleikkausta luovuttajaa on hoidettava teho-osastolla tai vastaavassa hoitoyksikössä.

Osalle elinsiirtojonossa olevista potilaista ei löydy sopivaa siirrettä riittävän nopeasti. Tavoitteena tuleekin olla, että yhtään mahdollista elinluovuttajaa ei jää tunnistamatta. Kyseessä saattaa olla jonkun jonossa siirrettä odottavan ainoa mahdollisuus.